

Jaarverslag Bijeneters 2017

Dit voorjaar werd er weer hoopvol in Nederland uitgekeken naar de bijeneters. Het aantal meldingen van waarnemingen bleef in vergelijking met de voorgaande jaren wat achter. Wat hiervan de reden is geweest blijft voorlopig nog een raadsel. Weersomstandigheden in Zuid- Europa kunnen natuurlijk van invloed zijn op het naar het noorden toe trekkende vogels. Een echte aanwijzing hiervoor hebben wij echter niet gevonden. Eveneens hebben wij gekeken of zuidelijke of oostelijke stromingen van invloed zijn op het naar het noorden trekkende bijeneters. Hier hebben wij echter ook geen aanwijzing kunnen vinden. Veel waarnemingen in de voorgaande jaren werden gedaan bij westelijke of noordwestelijke stromingen.

Op 28 april werd de eerste waarneming gedaan van bijeneters. Nauwlettend werden de ontwikkelingen nu gevolgd. In mei kregen wij meldingen van bijeneters, die weer waren waargenomen op dezelfde plaatsen, waar ze vorig jaar hadden gebroed. In het verloop van het broedseizoen werd duidelijk, dat er in Limburg weer vier broedparen aanwezig waren en in Zeeland één broedpaar. Daarnaast is sprake van 1 territorium in een ander bekende broedlocatie in Limburg. Vanwege het onoverzichtelijke karakter van het gebied kon de exacte broedlocatie niet achterhaald worden door de werkgroep en de lokale vrijwilligers. Echter aan de hand van de waarnemingen kan men wel vaststellen dat een paartje bijeneters dit jaar hier een territorium in had.

Limburg

In de tweede week van mei werden de bijeneters weer waargenomen bij de broedlocatie van vorig jaar. In eerste instantie werd gesproken over zeven exemplaren. In een later stadium werd duidelijk dat er minimaal 8 bijeneters aanwezig waren. Op 15 mei waren de bijeneters al druk aan het graven van hun nestgangen. Ook kregen wij op 15 mei een melding binnen dat er zand afgegraven werd van de broedwand, die de bijeneters vorig jaar hadden gebruikt. Gelukkig heeft de plaatselijke vogelwerkgroep een goed contact met de eigenaar van het gebied en is deze situatie prima opgelost, zodat de bijeneters ongestoord tot broeden konden overgaan. Opvallend was dit jaar, dat ze beduidend vroeger in het seizoen zijn begonnen met de eileg. Gevolg was dat de eerste jongen eind juli al hun nest verlaten hadden.



Foto1: Bijeneter in de nestgang. Deze foto (© Paul Evers) is van grote afstand genomen om de bijeneters niet te verstoren. Een prima foto die aangeeft dat er rekening gehouden wordt met de bijeneters.

De laatste reeds vliegvlugge jongen werden op 30 juli nog voorin de nestgang waargenomen. Op dezelfde dag werden er 21 vliegende bijeneters, die een paniekerig gedrag vertoonden, waargenomen. Oorzaak waren twee aanwezige buizerds bij de broedlocatie. Met zekerheid kunnen wij stellen dat er jongen zijn uitgevlogen. Daar het gebied niet toegankelijk is voor het publiek, kunnen wij helaas niet het juiste aantal uitgevlogen jongen vermelden. Daar er begin augustus meerdere keren 21 rondvliegende vogels bij de broedlocatie en omgeving zijn waargenomen, moeten er zeker dertien jongen zijn uitgevlogen. Op 5 en 6 augustus hebben Hilbert Folkerts en Matthias Koster een bezoek gebracht aan de broedlocatie. Tevens werden de andere locaties, waar vorig jaar werd gebroed, ook bezocht. Helaas werd er op beide dagen geen enkele bijeneter meer waargenomen. In eerste instantie zijn wij ervan uitgegaan dat ze al naar het zuiden vertrokken waren. Echter kregen wij de daarop volgende dagen nog meldingen binnen van een groep van 21 waargenomen bijeneters. Van een andere locatie vlak in de buurt werden op bijna hetzelfde tijdstip ook nog 5 exemplaren waargenomen. De vraag is of deze bijeneters bij de groep van de broedlocatie hoorden of was het een afzonderlijke groep van elders. De laatste melding kwam binnen op 9 augustus, daarna zijn de vogels niet meer gezien. Wij gaan er dan ook vanuit dat ze in zuidelijke richting vertrokken zijn.

Weersomstandigheden in Limburg

Elk jaar wordt er getracht om de weersomstandigheden tijdens de broed- en nestjongenfase in beeld te krijgen. Het weer stimuleert namelijk de prooi-activiteit en heeft dus grote invloed op de slagingskans van een broedgeval. Uit voorgaande onderzoeksjaren blijken langdurige perioden met neerslag een dermate negatief effect te hebben op de slagingskans van een broedgeval.

Voor de weersomstandigheden zijn de gegevens van een weerstation, die zich in de buurt van de broedlocatie bevindt, gebruikt. Dit om een zo nauwkeurig mogelijk beeld te krijgen van de weersomstandigheden bij de broedlocatie.

Plaatselijke weersomstandigheden in juni

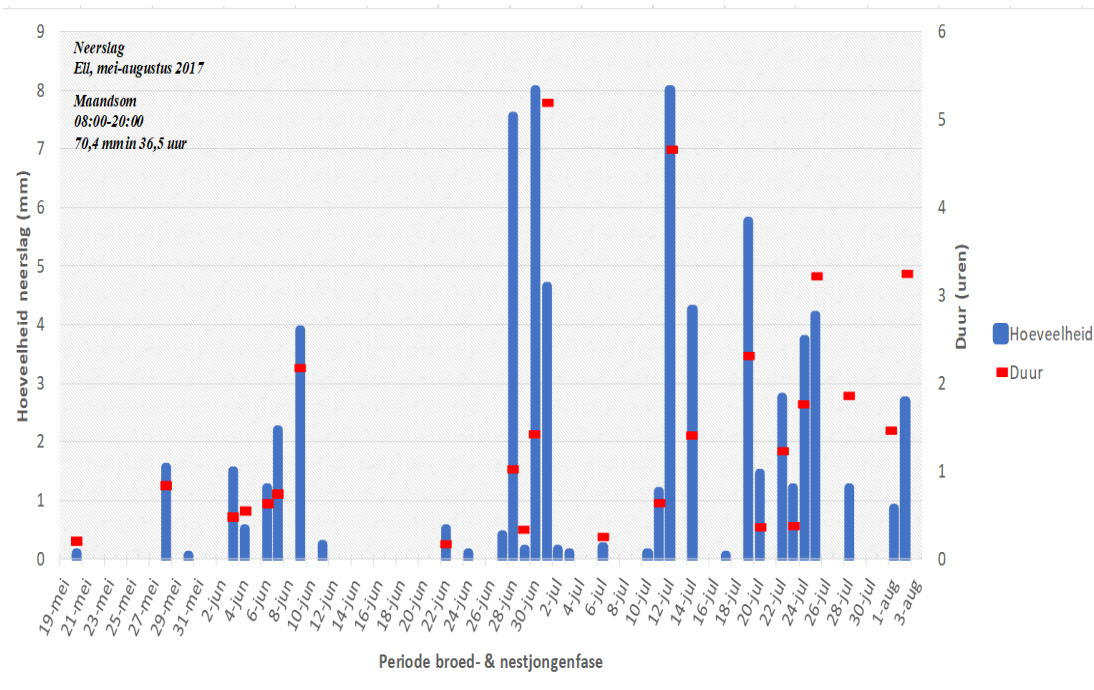
De gemiddelde dagtemperatuur was 26,1°. Juni kende 7 tropische dagen met temperaturen boven de dertig °, 16 zomerse dagen met temperaturen boven de 25° en 27 warme dagen met temperaturen boven de 20°. Deze maand viel er slechts 24 mm. neerslag verspreid over 9 dagen. Hiermee kunnen wij de maand juni als bijzonder droog en warm betitelen. Landelijk kenden wij 2 tropische dagen met temperaturen boven de 30°, 8 zomerse dagen met temperaturen boven de 25° en 22 warme dagen met temperaturen boven de 20°. Deze waarden waren dus beduidend lager als de plaatselijke omstandigheden.

Plaatselijke weersomstandigheden in juli

Deze maand lag de gemiddelde dagtemperatuur op 24,9°. Juli kende 1 tropische dag met een temperatuur boven de dertig °, 13 zomerse dagen met temperaturen boven de 25° en 28 dagen met temperaturen boven de 20°. Er waren 15 dagen met neerslag, waaronder op 1 juli, 12 juli en 22 juli meer als 10 mm. neerslag viel. Over de gehele maand was de neerslag 82,6 mm. Landelijk hadden wij geen tropische dag, 5 zomerse dagen met temperaturen boven de 25° en 27 warme dagen met temperaturen boven de 20°. Deze landelijke waarden lagen dus evenals de maand juni beduidend onder de plaatselijke waarden.

Neerslag tijdens de broed- en nestjongenfase

Vergeleken met 2016 viel er behoorlijk meer neerslag gedurende de broed- en nestjongenfase. In 2016 viel 37,6 mm in 53,9. Ter vergelijking viel in 2017 in deze periode 70,4 mm in 36,5 uur. Uit het oog springend zijn de perioden met langdurige neerslag die enkele dagen aanhouden. Zo kunnen meerdere perioden met langdurige neerslag uit de grafiek afgelezen worden. Opvallend is de natte juli maand. Dit is nou net de maand van het grootbrengen van de jongen. Zo valt bijvoorbeeld op 12 juli gedurende 4,8 uur 8 mm regen. Periode van langdurige neerslag speelde zich af op 19-25 juli. In deze periode regende het, met uitzondering van 21 juli, elke dag. Vergeleken met 2016 viel er dus veel meer neerslag. Echter waren de perioden waarin dit gebeurde aanzienlijk korter dan in 2016 (zie jaarverslag 2016). Al met al lijken in 2017 en dan met name de julimaand niet de meest gunstige weersomstandigheden te zijn geweest voor de bijeneters in Limburg.



Langdurige perioden met neerslag kenmerken zich tijdens de nestjongenfase in Limburg.

Zeeland

In Zeeland was het broedgeval ook succesvol. Ondanks het aanleggen van een nieuwe wand (speciaal voor bijeneters) kozen de bijeneters weer voor dezelfde wand als vorig jaar. Op 17 mei werden de bijeneters rondom het broedbiotoop voor het eerst waargenomen. Ook hier waren de bijeneters dus wat eerder in het seizoen gearriveerd dan in het voorgaande jaar. Al snel werden de eerste paringen van het stel waargenomen. Dit werd voor het eerst waargenomen op 21 mei. Op 10 werd het gebied bezocht door de Werkgroep Bijeneters Nederland. Erg lang moest er gewacht worden op de vogels. Het bleef eerst bij zachtjes roepen van de exemplaren. Wat vaak het geval is tijdens de broedfase. In deze periode zijn de vogels behoorlijk ‘sneaky’ en niet vocaal. Na 2 uur werd de stilte verbroken door een korte maar luide vocale periode van het mannetje. Kort werden beide vogels waargenomen. Enkele dagen later, op precies 13 juni, kregen wij als werkgroep een melding die wij juist niet wilden horen in deze cruciale periode voor de bijeneter. Het gebied naast de broedwand is in eigendom van een particulier die zijn vee in het bijbehorende natuurgebied heeft. De man was druk bezig om de sloot en de drinkputten uit te diepen. Iets wat leidt tot de nodige verstoring bij de broedende bijeneters. De verstoorder is, nadat de nodige mensen binnen de lokale VWG en de desbetreffende natuurorganisatie gealarmeerd waren, geattendeerd op zijn versturende werkzaamheden en vervolgens heeft deze zijn activiteiten gestaakt. Gelukkig hadden deze activiteiten geen nadelige gevolgen en zijn de vogels door gegaan met broeden.

Dat weerhoudt ons niet om toch te vermelden dat verstoring uitermate cruciaal is voor het slagen van een broedgeval. Verstoring is ongewenst, hou hier alstublieft rekening mee en schuif het eigen belang aan de kant!



Foto 2: Adulte man in Zeeland. © Marten Peene

Op 21 juni werd nogmaals bevestigd dat er gebroed werd. Het mannetje deed prooiaanvoer naar het nest. Vanwege een broedtijd van 27-32 dagen konden er dus nog geen nestjongen aanwezig zijn. Het mannetje bracht de prooi dus naar het broedende vrouwtje. Een normaal verschijnsel bij de bijeneters. Op 1 juli werden de eerste meldingen doorgegeven dat beide adulte vogels de nodige voedselvluchten maakten naar het nest. Hetgeen natuurlijk neerkomt dat het paar nestjongen had. Het was nu een kleine maand wachten, bij een geslaagd broedgeval, op het uitvliegen van de jongen. De voortekenen van het uitvliegen werden rond 26 juni gedaan. Beide adulte vogels maakten meerdere prooiaanvoeren. Hierbij werd waargenomen dat de jongen al in de nestgang bij de opening zaten om de prooien aan te nemen. Op 30 juli werden de eerste meldingen waargenomen van de uitgevlogen jongen. Oftewel voor het 2^{de} jaar op rij werd er succesvol in dit gebied gebroed. Normaliter blijven de vogels nog enige tijd in en rondom het broedbiotoop hangen. Opmerkelijk was dan ook dat de familie al na enkele dagen hoog de lucht invlogen en kort wegvlogen om later weer terug het gebied in te vliegen. Vaak is dit een voorbode dat de vogels het gebied uit willen en al aan de trek naar het zuiden willen beginnen. Al snel bleek dit te kloppen, aangezien de groep op 4 augustus voor het laatst is waargenomen in het gebied. Opmerkelijk is het feit dat op 1 augustus met een foto als bewijs 6 bijeneters in het gebied gemeld werden, ook op 4 augustus werden 6 exemplaren waargenomen. Aan de hand van de foto's kan niet worden vastgesteld of dit broedpaar dan toch 4 jongen heeft grootgebracht. Voornamelijk door het feit dat er niet eerder meer dan 3 juvenielen zijn waargenomen, spreekt niet in het voordeel om uit te gaan van 4 uitgevlogen jongen.

Een ander scenario wat mogelijk is, is het bijvoegen van een rondzwervende vogel. Aangezien er al aan het begin van de trek van de soort zaten, is dit ook mogelijk. Echter vanwege het niet vaststellen van alle kleden op de eerder genoemde data is geen van beide aannames hard te maken.



Foto 3: De 3 uitgevlogen nestjongen met 1 adulte vogel in Zeeland. © Erik Blommestijn

Weersomstandigheden in Zeeland

Elk jaar wordt er getracht om de weersomstandigheden tijdens de broed- en nestjongenfase in beeld te krijgen. Het weer stimuleert namelijk de prooi-activiteit en heeft dus grote invloed op de slagingskans van een broedgeval. Uit voorgaande onderzoeksjaren blijken langdurige perioden met neerslag een dermate negatief effect te hebben op de slagingskans van een broedgeval.

Voor de weersomstandigheden zijn de gegevens van een weerstation, die zich in de buurt van de broedlocatie bevindt, gebruikt. Dit om een zo nauwkeurig mogelijk beeld te krijgen van de weersomstandigheden in een relatief kleine straal rondom de broedlocatie.

Plaatselijke weersomstandigheden in juni

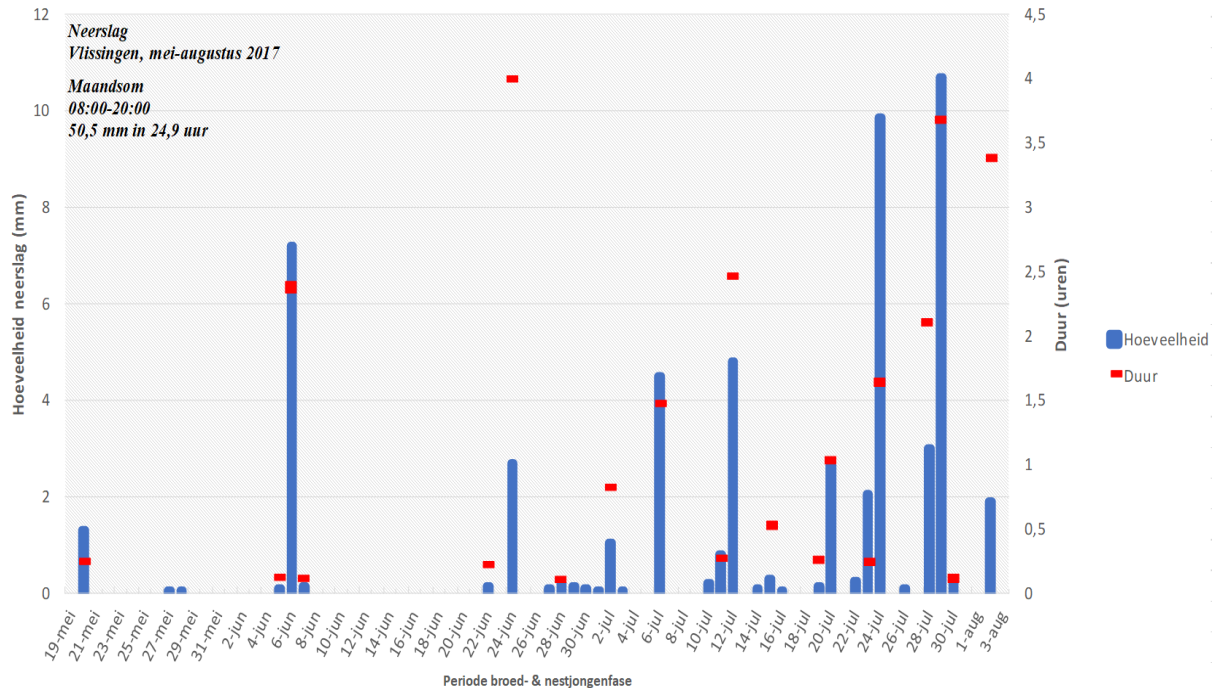
De gemiddelde dagtemperatuur was 26,1°. Juni kende 7 tropische dagen met temperaturen boven de dertig °, 16 zomerse dagen met temperaturen boven de 25° en 27 warme dagen met temperaturen boven de 20°. Deze maand viel er slechts 24 mm. neerslag verspreid over 9 dagen. Hiermee kunnen wij de maand juni als bijzonder droog en warm betitelen. Landelijk kenden wij 2 tropische dagen met temperaturen boven de 30°, 8 zomerse dagen met temperaturen boven de 25° en 22 warme dagen met temperaturen boven de 20°. Deze landelijke waarden waren dus beduidend lager als de plaatselijke omstandigheden.

Plaatselijke weersomstandigheden in juli

Deze maand lag de gemiddelde dagtemperatuur op 24,9°. Juli kende 1 tropische dagen met temperaturen boven de dertig °, 13 zomerse dagen met temperaturen boven de 25° en 28 dagen met temperaturen boven de 20°. Er waren 15 dagen met neerslag, waaronder op 1 juli, 12 juli en 22 juli meer als 10 mm. neerslag viel. Over de gehele maand was de neerslag 82,6 mm. Landelijk hadden wij geen tropische dag, 5 zomerse dagen met temperaturen boven de 25° en 27 warme dagen met temperaturen boven de 20°. Deze landelijke waarden lagen dus evenals de maand juni beduidend onder de plaatselijke waarden.

Neerslag tijdens de broed- en nestjongenfase

Vanwege de niet beschikbare urengegevens van het dichtstbijzijnde weerstation is net als de voorgaande jaren gekozen voor het weerstation in de regio waarvan deze gegevens wel bekend zijn. Deze geven weliswaar niet de meest overeenkomstige gegevens weer, desalniettemin laten deze een zeer goed overzicht van de weersomstandigheden zien.



Ook in Zeeland valt in korte tijd evenveel neerslag als in 2016 gedurende soortgelijke buien

Vergeleken de neerslag/duurgrafiek tijdens de broed- en nestjongenfase van de Limburgse broedgevallen waren de omstandigheden droger voor het Zeeuwse broedgeval. Zo viel in 24,9 uur tijdens deze periode 50,5 mm neerslag. Vergeleken met 2016 zijn er niet heel veel verschillen in de duur en het aantal mm te vinden. Destijds 41,2 mm in 26,1 uur.

Echte langdurige perioden met regen, lees meerdaagse perioden, kunnen niet echt teruggevonden worden in de grafiek. Toch valt de periode van de 2^{de} helft van juli op, vanwege de grotere hoeveelheid neerslag. Ook in Zeeland zijn de buien intensiever dan in 2016, in aanzienlijk minder uren valt evenveel neerslag. Zo valt bijvoorbeeld op 29 juli gedurende 3,9 uur 11 mm neerslag. Al met al lijken ook hier de weersomstandigheden in 2017 niet de meest gunstige weersomstandigheden te zijn geweest voor de bijeneters in Zeeland.

Wij kunnen wel stellen dat het voor de vogels een goed seizoen geweest is. In zowel Zeeland als Limburg waren de bijeneters succesvol. Het geeft natuurlijk geen garantie dat ze volgend jaar weer terugkomen om op dezelfde locaties weer te gaan broeden, maar de kans is zeer groot. Vanaf 2010 wordt er nu jaarlijks in Nederland gebroed. Het aantal broedgevallen in Nederland vanaf 2010 staat nu op 42.

Opvallend zijn de minder gunstige omstandigheden door de periode met langdurige neerslag. Toch bleken de omstandigheden gunstig genoeg te zijn voor de bijeneters om succesvol te broeden.

Onze dank gaat uit naar;

Paul Evers

Erik Blommestein

Marten Peene

Iedereen die gegevens en waarnemingen hebben ingestuurd

